

משא-ומתן – תאוריה ופרקטיקה 198-1-0065
קורס חובה (B.A), סמסטר ב', 2023, ימי שלישי, 1200-1000
ד"ר ירון סלמן

א. תיאור הקורס:

משא-ומתן מהווה כלי בולט בתאוריה של ניהול ויישוב סכסוכים לשם הסדרת סכסוכים פוליטיים ואתנו-לאומיים. הקורס יעסוק בהיבטים תיאורטיים ויישומיים של משא-ומתן מתוך מטרה להפגיש את התלמידים עם מושגי היסוד, כלי הניתוח ודרכי ההתמודדות שמציע תהליך יישוב סכסוכים באמצעות משא-ומתן. הקורס יתמקד בסקירה וניתוח של משא-ומתן בין-לאומי על רקע תפוצתם הרבה של סכסוכים בין ובתוך מדינות ועל רקע הניסיונות של הקהילה הבין-לאומית להתמודד עימם באמצעות משא-ומתן.

לצורך זאת, הקורס מתחלק לשני אשכולות למידה: במסגרת האשכול הראשון נתחקה אחר החשיבות והעקרונות הכלליים של תהליכי משא-ומתן בתאוריה של ניהול ויישוב סכסוכים תוך בחינת התשתית התיאורטית להבנתם; בהמשך, אשכול הנושאים השני יתמקד בניתוח של תהליכי משא-ומתן ככלי ליישוב סכסוכים בזירה הבין-לאומית, במסגרתו נדון בסוגיות היסוד ותחומי הנושא העיקריים, בהם: הכרת והבנת סביבת המשא-ומתן הבין-לאומי; מרכיביו; שלביו; הצורך בבשלות והצורך במוכנות; תיווך; גורמים פנימיים וחיצוניים משפיעים על תהליך המשא-ומתן; ערוצים רשמיים אל מול אחרים; ודרכי התמודדות עם חסמים וכשלים. לשם כך, נעסוק בניתוח של מקרי-בוחן בולטים המדגימים תהליכי משא-ומתן בזירה הבין-לאומית בין מדינות סוברניות, בין מדינות ושחקנים תת-מדינתיים ובתוך מדינות. דגש רב יושם בתהליכי המשא-ומתן בין ישראל ושכנותיה. במסגרת הניתוח יוצגו מקרים בהם המשא-ומתן צלח ומקרים בהם הוא כשל באופן שיאפשר לתלמידים ליישם את הגישות ואף לאתר את נקודות חולשתן תוך הבנה טובה יותר של הדינמיקה המאפיינת את תהליך המשא-ומתן.

ב. מטרת הקורס:

1. הקניית יסודות תיאורטיים של משא-ומתן בתאוריה של ניהול ויישוב סכסוכים והבנת מורכבותו תוך שימת דגש על היותו כלי מרכזי לניהול והסדרה של סכסוכים בזירה העולמית.
2. הבנת התהליך הדינמי של משא-ומתן על גישותיו, עקרונותיו, מרכיביו, שלביו השונים והכרת הכלים התיאורטיים והמעשיים לניהול ויישוב סכסוכים.
3. שילוב בין רכישת ידע תיאורטי עדכני בסוגיות המרכזיות בתחום לצד התנסות מעשית במסגרת הצגת רפרט וחיבור של נייר עמדה.

ג. תוצרי למידה:

1. התלמידים ירכשו יסודות תיאורטיים להבנת משא-ומתן ומורכבותו תוך שימת דגש על משא-ומתן בתאוריה של ניהול ויישוב סכסוכים בזירה העולמית
2. התלמידים ירכשו ידע לצורך הכרה והבנת התהליך הדינמי של משא-ומתן על גישותיו, עקרונותיו, מרכיביו ושלביו השונים.
3. התלמידים יפתחו יכולת הסתכלות ביקורתית לבחינת מקרים אמפיריים של ניהול משא-ומתן תוך העלאת מתווה להסדרת סכסוכים במסגרת חיבור של נייר עמדה.

ד. דרישות, מטלות והרכב הציון:

- נוכחות והשתתפות פעילה בשיעורים ובפגישות האישיות (בסביבה מקוונת בכפוף להנחיות/הקלות הרקטור).

- בכל מפגש נדון באירועי מו"מ בין-לאומיים אקטואליים. הציפייה מהתלמידים לגלות עניין בהתרחשויות הדיפלומטיות בארץ, באזור ובעולם.

- הצגת רפרט **באופן פרונטלי/מקוון** – 15% מהציון הסופי. הנחיות תינתנה בתחילת הקורס ובמהלכו

- הגשת "נייר עמדה", 85% מהציון הסופי:

✓ **חיבור נייר עמדה יוגש כיחידים/שניים.**

✓ **הנייר בהיקף 5 עמודים** (לא כולל שער ומקורות) יוגש עד 7/4/23. הצגת הנושא וסקירה תאורטית – עמוד וחצי; סקירה היסטורית של ניסיונות קודמים להסדרה – עמוד-עמוד וחצי; הצגת עמדה, מתווה להסדרה ותובנות – 2 עמודים. נא להקפיד על מגבלות היקף הנייר

✓ לקראת אמצע הסמסטר יערכו פגישות אישיות לקראת אישור נושא נייר העמדה.

✓ **מטרת** נייר העמדה היא ניתוח ניסיונות קודמים להסדרת סכסוך במקרה בוחר ספציפי ועל סמך הדיון הכיתתי העלאת תרחיש/ים אפשריים לשם הסדרת הסכסוך תוך פיתוח של הסתכלות ביקורתית, עמדה וטיעון (הנחיות מפורטות תינתנה בתחילת הקורס).

ה. מבנה הקורס ונושאי הדיון (קריאת חובה מסומנת בכוכבית):

המצגות המלוות את הדיונים לשימוש אקדמי בלבד ואין להעלותן לרשת

הקדמה – מיפוי תאורטי בין ניהול ויישוב סכסוכים

* שיף, א'. 2020. מניהול סכסוכים ליישוב סכסוכים רב ממדי. *עדכן אסטרטגי* 23(4): 119-111. מאמר להרחבה במסגרת ההקדמה והצגת גישות רציונליות ופוסט רציונליות

Kriesberg, L. 2009. The Evolution of Conflict Resolution, in Jacob Bercovitch; Victor Kremenyuk and William I. Zartman (eds.), *The SAGE Handbook of Conflict Resolution*, 15-33

הגישה הרציונלית וגישות פוסט רציונליות

*זיסר, ב'. 1993. משחקים, אסטרטגיות ותיאורית השחקן הרציונלי. בתוך זיסר, ברוך. *מדע המדינה לגונוני: אסכולות וגישות בחקר הפוליטיקה*. 345-333. האוניברסיטה הפתוחה.

עילאי, א'. 2010. חסמים תרבותיים בסכסוך הישראלי פלסטיני, בתוך י'. בר-סימן-טוב, (עורך) *חסמים לשלום בסכסוך הישראלי פלסטיני*. 293-267. מכון ירושלים לחקר ישראל.

Brett J., Adair W. et al. 1998. Culture and Joint Gains in Negotiation *Negotiation Journal* 14(1): 61-86.

מהו משא-ומתן? – הגדרות, מטרות ויסודות של משא-ומתן בניהול ויישוב סכסוכים בין לאומיים

*Kelman, H. 1996. Negotiation as interactive problem solving. *International Negotiation: A Journal of Theory and Practice*. 1(1) : 99-123.

- Winham, G. 1977. Negotiation as a Management Process. *World Politics* 30(1): 87-114.
- Ghosn, F. 2010. Getting to the Table and Getting to Yes: An Analysis of International Negotiations. *International Studies Quarterly* 54: 1055–1072
- Kelman, H. 2005. Building trust among enemies: The central challenge for international conflict resolution. *International Journal of Intercultural Relations*. 29(6): 639-650.

וגם – משא ומתן מדומה

- *Schwartz, A. and E. Gilboa. 2021. False Readiness: Expanding the Concept of Readiness in Conflict Resolution Theory. *International Studies Review*, 1-21
- Schwartz, A. and Gilboa E. 2022. The False Readiness theory: Explaining failures to negotiate Israeli-Palestinian peace. *International Negotiation*, 1-29
- Wallihan, J. 1998. Negotiating to Avoid Agreement, *Negotiation Journal*, 257-268
- Glozman, E., Barak-Corren N. and I. Yaniv 2015. False Negotiations: The Art and Science of Not Reaching an Agreement. *The Journal of Conflict Resolution*, 59 (4): 671-697

הצלחה וכישלון

- * Jackson, R. 2000. Successful Negotiation in International Violent Conflict. *Journal of Peace Research*. 37(3): 323-343
- Bakiner, O. 2019. Why Do Peace Negotiations Succeed or Fail?. *Negotiation Journal* 35(4): 471-513
- Hartwell, L. 2019. Conflict Resolution: Lessons from the Dayton Peace Process. *Negotiation Journal* 35(4): 443-469
- Gilkey, R. & Greenhalgh, L. 1986. The Role of Personality in Successful Negotiation. *Negotiation Journal*. 2(3): 245-256.
- Golan, G. 2015. Sadat and Begin: Successful Diplomacy to Peace. in Hutchings, R. and Suri, J. (eds). *Foreign Policy Breakthroughs: Cases in Successful Diplomacy*. New York: Oxford University Press. chap. 6.
- Barak, O. 2005. The Failure of the Israeli-Palestinian Peace Process. *Journal of Peace Research*. 42(6): 719-736.
- Pundak, R. 2001. From Oslo to Taba: What went wrong?. *Survival*. 43(3): 31-45

משא ומתן בעידן דיפלומטיה המסורתית והדיפלומטיה הדיגיטלית

סלמן, י'. 2022. דיפלומטיה, דפוסי הצבעה באו"ם ותמיכה מדינית – המקרה של ישראל ומדינות אפריקה. *פוליטיקה* 31 : 20-46.

- *Kelley, J. 2010. The New Diplomacy: Evolution of a Revolution. *Diplomacy and Statecraft*. 21(2): 286-305.
- Joseph, N. 2008. Public Diplomacy and Soft Power. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*. 616: 94-109.

ראו מאמר מצוין של שגריר אוסטרליה בישראל לשעבר על האתגרים המונחים לפתחם של שגרירים בעידן הדיפלומטיה הדיגיטלית

<https://www.tabletmag.com/sections/news/articles/digital-diplomacy>

ראו סרטון מצוין של תומס פרידמן המדגים היטב את הטענה בדבר עולם שטוח, מהיר, דיגיטלי ואינטגרטיבי

<https://youtu.be/7Au3ZgXnPnE>

לקראת משא ומתן – תאוריית הבשלות (Ripeness Theory)

*זרטמן, ו'. 1993. בשלות למשא-ומתן בתוך הרמן ת' וטוויט ר' (עורכים), *המשא ומתן הישראלי – ערבי: עמדות מדיניות ומסגרות מושגיות*. 119-116. פפירוס, תל-אביב.

Pruitt, D. 1997. Ripeness Theory and the Oslo Talks. *International Negotiation* 2(2): 237-250.

Zartman, W. 2000. Ripeness: The Hurting Stalemate and Beyond, in P. Stern and D. Druckman (eds.), *International Conflict Resolution After the Cold War*. 225-250. Washington: National Academy Press.

Zartman, W. 1989. *Ripe for Resolution: Conflict and Intervention in Africa*. Oxford University Press.

Greig, M. 2001. Moments of Opportunity: Recognizing Conditions of Ripeness for International Mediation Between Enduring Rivals. *Journal of Conflict Resolution*. 45: 691-718.

במהלך המשא ומתן –

תאוריית המוכנות (Readiness Theory)

*Pruitt, D. 2007. Readiness Theory and the Northern Ireland Conflict. *American Behavioral Scientist*, 50(11): 1520-1541.

Schiff, A. 2019. Readiness Theory: A New Approach to Understanding Mediated Prenegotiation and Negotiation Processes Leading to Peace Agreements. *Negotiation and Conflict Management Research*, 1-19.

Pruitt, D. 2015. The Evolution of Readiness Theory. In Mauro Galluccio (ed) *Handbook of International Negotiation*, Springer, 123-139

תאוריית המגע (Contact Theory)

*Pettigrew, T. 1998. Intergroup contact theory. *Annual Review of Psychology*, 49, 65-85.

Maoz, I. 2011. Does contact work in protracted asymmetrical conflict? Appraising 20 years of reconciliation-aimed encounters between Israeli Jews and Palestinians, *Journal of Peace Research* 48(1) 115-125

שלב של משא-ומתן

קדם משא-ומתן

*Doyle, L. and Hegele, L. 2021. Talks before the talks: Effects of pre-negotiation on reaching peace agreements in intrastate armed conflicts, 2005-15. *Journal of Peace Research*, 58(2) 231-247

Zartman, W. 1989. Prenegotiation: Phases and Functions. In Gross-Stein J. (ed.) *Getting to the Table – The Processes of International Prenegotiation*. 1-18. Johns Hopkins.

Gross-Stein, J. 1989. Getting to the Table: The Triggers, Stages, Functions, and Consequences of prenegotiation. In Gross-Stein J. (ed.) *Getting to the Table – The Processes of International Prenegotiation*. 239-268. Johns Hopkins.

שלב המיקוח וגורמים משפיעים במהלכו – דימוי יריב, אמונות חברתיות, הטיית, חסמים וכשלים

*רוס, ל'. 1993. "מכשולים פסיכולוגיים לפתרון סכסוכים." בתוך ת' הרמן ור' טוויט (עורכים) *המשא ומתן הישראלי-ערבי עמדות מדיניות ומסגרות מושגיות*. 132-128. פפירוס אוניברסיטת תל-אביב.

מגל ת', בר-טל ד' והלפרין ע'. 2016. למה כל-כך קשה להניע אנשים לתמוך בתהליכי שלום? – מקרה בוחן של החברה היהודית-ישראלית, 2009-2015. *פוליטיקה*. 25 : 43-99.

בר-סימן-טוב, י'. 2010. חסמים בדרך ליישוב סכסוכים. בתוך בר-סימן-טוב י' (עורך) *חסמים לשלום בסכסוך הישראלי-פלסטיני*. 15-27. מכון ירושלים לחקר ישראל.

סלמן, י'. 2005. *חסמים פסיכולוגיים בתהליכי שלום*. עבודת מ.א., 13-20, 86-92. אוניברסיטת חיפה.

Mnookin R. & Ross L. 1995. Introduction. In *Barriers to Conflict Resolution*, Edited by Kenneth A., R. Mnookin, Lee R., Amos T., and R. Wilson. (Eds.). 3-24. New York: W. W. Norton & Co.

Mnookin, R. 1993. Why negotiations fail: An exploration of barriers to the resolution of conflict. *Ohio State Journal on Dispute Resolution*, 8(2), 235-250.

Kelman, H. 1987. The Political Psychology of the Israeli-Palestinian Conflict: How Can We Overcome the Barriers to a Negotiated Solution? *Political Psychology* 8(3): 347-363.

אילוצים פנימיים המשפיעים על מיקוח – הזירה הפוליטית הפנימית, קבוצות אינטרס, תקשורת ודעת קהל

- *Mor, B. 1997. Peace Initiatives and Public Opinion: The Domestic Context of Conflict Resolution. *Journal of Peace Research* 34(2): 197-215.
- Gilboa, E. 2003. Foreign Policymaking in the age of television. *Politics and Diplomacy* 119-126.
- Gilboa, E. 2002. Global Communication and Foreign Policy. *The Journal of Communication* 52(4): 731-48.
- Putnam, R. 1988. Diplomacy and Domestic Politics: The Logic of Two-Level Games. *International Organization* 42(3): 427-460.

צפייה בסרט הלילה הארוך ביותר (כאן 11) או לחילופין צפייה בסרט שבויים (Netflix) לשם הדגמת מורכבות שלב המיקוח

- Pruitt, D. 2006. Negotiation with terrorists. *International Negotiation*, 11, 371-394.
- Miller, C. 2011. Is it Possible and Preferable to Negotiate with Terrorists?, *Defence Studies*, 11(1): 45-185

ערוצים חשאיים – השפעות והשלכות של הממד הבלתי-פורמלי בתהליכי משא-ומתן.

- *Schiff, A. 2010. Quasi Track-One Diplomacy: An Analysis of the Geneva Process in the Israeli–Palestinian Conflict. *International Studies Perspectives*, 11(2): 93-111.
- Wanis-St John, A. 2006. Back-Channel Negotiation: International Bargaining in the Shadow's. *Negotiation Journal*, 22(2): 119-144.
- Kelman, H. 1995. Contributions of an unofficial conflict resolution effort to the Israeli–Palestinian breakthrough. *Negotiation Journal* 11(1): 19-27.
- Fisher, R. 2006. Coordination Between Track Two and Track One Diplomacy in Successful Cases of Prenegotiation. *International Negotiation* 11: 65-89.
- Lieberfeld, D. 2002. Evaluating the Contributions of Track Two Diplomacy to Conflict Termination in South Africa, 1984–90. *Journal of Peace Research* 39(3): 355-372.

תייוד

חיים קורן, ישראל כמתווכת בסכסוכים בני"ל -- <https://www.xn--7dbl2a.com/2022/05/21/%d7%97%d7%99%d7%99%d7%9d-%d7%a7%d7%95%d7%a8%d7%9f-%d7%99%d7%a9%d7%a8%d7%90%d7%9c-%d7%9b%d7%9e%d7%aa%d7%95%d7%95%d7%9b%d7%aa->

%d7%91%d7%a1%d7%9b%d7%a1%d7%95%d7%9b%d7%99%d7%9d-
%d7%91%d7%99%d7%a0%d7%9c/#sthash.6uAd6nMf.GyuVp70q.dpbs

- *Wallensteen P. & Svensson I. 2014. Talking Peace: International Mediation in armed conflicts. *Journal of Peace Research*. 51(2): 315-327.
- Carnevale, P. & Dean P. 1992. Negotiation and Mediation. *Annual Review of Psychology*. 43: 531-582.
- Bercovitch, J. 1991. International Mediation. *Journal of Peace Research*, 28(1): 3-6
- Bercovitch, J. 1997. Conflict Management and the Oslo Experience: Assessing the Success of Israeli–Palestinian Peacemaking. *International Negotiation* 2(2): 217-235
- Bercovitch, J. 1991. International Mediation and Dispute Settlement: Evaluating the Conditions for Successful Mediation. *Negotiation Journal* 7(1): 17-30.
- Bercovitch, J. and J. Langley. 1993. The Nature of the Dispute and the Effectiveness of International Mediation. *Journal of Conflict Resolution* 37(4): 670-691.
- Kleiboer, M. 1996. Understanding Success and Failure of International Mediation. *Journal of Conflict Resolution* 40(2): 360-389.
- M. Melin & I. Svensson. 2009. Incentives for Talking: Acceptance of Mediation in International and Civil Wars. *International Interactions*, 35(3): 249-271
- A. Robert and P. Cronin. 2007. Coercive Diplomacy. In Chester Crocker, Fen Osler Hampson, and Pamela Aall (eds.), *Leashing the Dogs of War: Conflict Management in A Divided World*. 299-318. Washington D.C.: United States Institute of Peace.
- K. Höglund & I. Svensson. 2008. Damned if You Do, and Damned if You Don't: Nordic Involvement and Images of Third-Party Neutrality in Sri Lanka. *International Negotiation*. 13(3): 341-364.

תיווך רב צדדי

- Koh, T. 1990. The Paris Conference on Cambodia: A Multilateral Negotiation that "Failed". *Negotiation Journal*. 6(1): 81-87.
- K. Höglund & I. Svensson. 2009. Mediating between Tigers and Lions: Exploring Norwegian Peace Diplomacy in Sri Lanka's Civil War. *Contemporary South Asia*. 17(2): 175-191.

ייתכנו שינויים בתכנית האימונים

סמסטר מהנה ואפורה

ד"ר ירון סלמן